

וקראת לשבת עיונג

אלון תוני בפאכע באקדע וביסולע פלאנו

גליון מס' 711
פרשת מי תבוא
ט"ז אלול התשפ"ג

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לענין שאול בן סלביה ע"ה | לענין אסתר מישה בת זהירה ע"ה | לענין יצחק בן מישת אסתר ע"ה | לענין שמעון בן חביבה ע"ה | לענין רחל שנהג בה מנורה ע"ה

לענין מרן הגאון ר' שלום בן תופחה זצוק"ל, מרן הגאון ר' ירחמיאל גרשון בן מרים זצוק"ל והגאון ר' שמעון בן חביבה זצוק"ל, ר' אברהם בן אסתר ע"ה

לאורו נלך

קווים מדרמות המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

הספקתי לגמור סדר משניות

אחת העצות לניצול הזמן של רבינו בדרכים ובכל מיני מצבים שנבצר ממנו לעיין בתוך הספרים, הייתה לחזור על משניות בעל פה.

כמו שסיפר הרה"ג ר' אברהם גבאי מלונדון שפעם אחת הוזמן רבינו לשאת דברים בבית ספר לפני מאות תלמידים. רבינו אמר את דבריו, וכל כמה משפטים היה המתורגמן מתרגם את דבריו לקהל שהיה ברובו דובר אנגלית.

הרב גבאי שישב ליד רבינו שם לב כי במשך הזמן שהמתרגם עומד ומתרגם, היו שפתותיו של רבינו ממלמלות דבר מה. חשב הרב גבאי לתומו כי בפיו של רבינו דבר מה לומר לו.

היטה את אזנו ושמע את רבינו משנן לעצמו פרקי משניות בעל פה וגורסם בזה אחר זה, וזאת בכדי לנצל את הזמן בו עומד המתרגם ומליץ בינותם. וכן סיפר אחד מבניו, "מרן אאמו"ר נוהג היה כשהשתתף בכל מיני אירועים שהיה מוכרח להיות נוכח שם, לשנן לעצמו משניות בע"פ.

וכן ראיתי שנהג בהלוויה של הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן ראש ישיבת פונביז', בשנת תשכ"ט, וכן ראיתי שנהג כן בעת שהשתתף בוועידה הארצית של אגו"י, בעת נאומו של הגאון רבי אליעזר שך באידיש".

כמה רבינו הספיק באותם רגעים יעידו הסיפורים הבאים, באחד מכינוסי הענק של תנועת התשובה ב"יד אליהו", האריך אחד הרבנים הדורשים בנאומו עד לחצי שעה.

אחד הרבנים שישב בסמוך לרבינו, התבטא באוזני רבינו כשסיים אותו רב לדרוש: "הרב הדורש האריך יותר מדי" וכאומר שהדבר עיכב את כבוד הרב. אמר לו רבינו: "חבל שלא המשיך עוד, הספקתי לעבור על סדר של משניות".

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

מה מסתתר מאחור?

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, ועבדת את אויבך אשר ישלחנו ה' בך ברעב ובצמא ובעירום ובחוסר כל, ונתן עול ברזל על צווארך עד השמידו אותך", רחמנא ליצלן.

שאל הרבי מאלכסנדר זצ"ל: בגלל שלא עבדו את ה' בשמחה, מגיע כזה עונש נורא?!

והשיב על כך בסיפור ובמשל:

אבא אחד בחן את ילדו הקטן באותיות האלף-בית.

"איזו אות זו?" שאל האב. "זהו אלף", ענה הילד.

"יופי, ואיזו אות זו?" "זוהי למד".

"נפלא! ומה יש מתחת ללמד?" "קמץ", אמר הילד.

"נכון. ואיזו אות זו?" "זוהי דלת".

"ומה יש מתחת לדלת?"

הילד החוויר. האב דחק והילד שתק. האב איבד סבלנות. הרי הוא יודע, מדוע הוא אינו אומר לי? התחיל לצעוק: "תגייד כבר, מה יש מתחת לדלת?!"

ואז הילד גמגם ואמר: "מתחת לדלת, החבאתי את הג'ולות של יוסי..."

זהו, אמר הרבי מאלכסנדר. נכון שצריך לעבוד את ה' בשמחה, אבל אם לא עובדים את ה' בשמחה לא מגיע עונש כל כך נורא. אולם הפסוק מדגיש ואומר:

"תחת אשר לא עבדת בשמחה", מה מסתתר מתחת לאדישות ולשיעמום!

אם מקיימים מצוות בלי שמחה, באדישות, באי אכפתיות, הרי זה מראה על שממה רוחנית, על חלל ריק, וזה כבר נורא ואיום!

כמה נוקבים דברי המדרש על הפסוק: "ולא אותי קראת יעקב, כי יגעת בי ישראל" (ישעיה מ"ג) – אדם יושב ומשוחח כל היום, ואינו מתעייף. עומד להתפלל – והוא עייף... יושב ומשוחח כל היום, ואינו מתעייף. יושב ללמוד – ונרדם...

והכתוב תובע: "כי לוית חן הם לראשיתך, וענקים לגרגרותיך" (משלי א').

ופירש האלשיך הקדוש זצ"ל: אם ידרש האדם לבחור לעצמו אזיקים, חלילה, יבחר את הקלים ביותר, הרע במיעוטו. אבל כאשר אשה בוחרת שרשרת זהב וצמיד יהלומים, תבחר את הרחבים המלאים והגדושים, כי תכשיטים אינם כבדים! כך, צריכות להיות המצוות! כך צריכה להיעשות עבודת ה'!

ואם לאו, גדולה התביעה חלילה!

יתר על כן: אנו עומדים לפני ימי הדין. וכתב ב"אורחות צדיקים": כל העושה מצוות בשמחה, יש לו שכר אלף ידות יותר ממי שהמצוות עליו למשא!"

הבה נתעורר מהאדישות, הבה נתפלל ונלמד ונקיים מצוות בהתלהבות! הלא זהו גם אחד הטעמים לתקיעת השופר, לעורר מהשינה ולנער מהאדישות, ובכך נזכה בדין לשנה טובה ומתוקה!

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"ארור מכה רעהו בסתר" (כו, כד).

מבאר רש"י, שארור זה נאמר על מדבר לשון הרע, שבלשונו הוא "מכה" את רעהו בסתר...

פעם אחת נסע רבי ישראל מאיר הכהן, ה"חפץ חיים", בחברת רב אחד בעניין מצוה. בדרכם עצרו באכסניה אחת ונחו בה מעמל הדרך. בעלת האכסניה, שהכירה בהם כי רבנים חשובים הם, ערכה לפנייהם שולחן והגישה מטעמים רבים.

איך מצא חן בעיניכם האוכל? שאלה בעלת האכסניה בסיום הארוחה. מצויין! – ענה ה"חפץ חיים" – האוכל ערב מאד לחיכנו.

ואיך נהניתם מהאוכל? שאלה את הרב השני. האוכל – השיב הרב – היה די טוב, אולם היה חסר בו מלח...

אספה בעלת הבית את כלי האוכל מעל השולחן ופנתה למטבח.

לאחר שיצאה מן החדר, פנה ה"חפץ חיים" אל הרב ואמר בצער: כל ימי נזוהרתי מלדבר ומלשמוע לשון הרע, והנה עכשיו, כאשר נסעתי בחברתך, נכשלתי באיסור לשון הרע... אני כה מצטער על שבאתי... בטוח אני כי כל נסיעתנו אינה לדבר מצוה כלל! הן לא יתכן שהנוסע לדבר מצוה יכשל באיסור כה חמור!

וכי מה אמרת? – אמר הרב – הרי אמרתי שהאוכל היה טוב, רק הוספתי כי חסר בו מעט מלח...

אינך יודע – אמר ה"חפץ חיים" – מה כוחה של מילה! הטבחת עלולה להיות אלמנה ענייה העובדת באכסניה זו כדי לפרנס את משפחתה. אחרי שאמרת כי באוכל חסר מלח, בודאי תלך בעלת הבית אל הטבחת, ותספר לה, שהאורחים מתלוננים על האוכל.

הטבחת בודאי תכחיש, או אז תתרגז עליה בעלת הבית ותאמר לה: וכי האורחים משקרים? בודאי את המשקרת...

בסופו של דבר עלולה בעלת הבית להתרגז ולפטור את הטבחת המסכנה...

ראה כמה עבירות יש בדיבור זה: א. דיברת לשון הרע. ב. גרמת לבעלת הבית ולי לשמוע לשון הרע. ג. גרמת לבעלת הבית לחזור על הלשון הרע בפני הטבחת. ד. גרמת לטבחת שתשקר. ה. בגללך נגרם צער לטבחת.

רבי ישראל – אמר הרב – בודאי הינך מגזים... כלל וכלל לא – אמר ה"חפץ חיים" – בא עימי וראה.

נכנסו שני הרבנים למטבח ומה עיניהם רואות? הטבחת עומדת ובוכה בדמעות חמות... כאשר הרב ראה את הטבחת בוכיה, הבין כי רבי ישראל צדק. משום כך מיהר אל בעלת הבית והתחנן בפניה שתסלח לטבחת האומללה ותשאיר אותה על כנה.

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

שיעור תורה

הרש"ש, רבי שלום שרעבי, מגדולי המקובלים שבירושלים, היה מוסר שיעור קבוע לבעלי בתים אחרי תפילת ערבית. אחד המשתתפים היה יהודי שעמל קשה לפרנסתו במשך כל היום. כשאך הגיע לשיעור והתיישב, היה נרדם מיד. כך ישן שנת ישרים עד סיום השיעור.

למרות שהשתדל מאוד, ועשה כל מאמץ כדי להישאר ערני ולו לפרק זמן קצר, הדבר לא עלה בידו. בסופו של דבר גמלה בלבו החלטה לעשות לדבר סוף. אין בכך כל טעם, וזאת מלבד התחושה הלא נעימה כלפי מגיד השיעור, הרש"ש.

הרש"ש, שכאמור היה מגדולי המקובלים, קרא את מחשבותיו של היהודי. כשהגיע לשיעור, אמר לו: בוא נא, שב בבקשה על כסאי. היהודי נחרד, הוא, היהודי הפשוט, ישב על כסאו של הצדיק? אבל הרש"ש התעקש. לא היתה ברירה, צדיק גוזר. התיישב האיש על הכסא, ומיד, כדרכו בקודש, נעצמו שמורות עיניו והוא ישן שנת ישרים.

בחלומו, והנה הוא עומד לפני בית דין של מעלה. מאזניים ענקיים מוצבים, ועליהם מעמיסים קרונות של מצוות. תפילות, תפילין, שמירת שבת, כשרות. הוא מתמוגג מנחת. כמה נפלא, אכן, ניצלתי את שהותי בעולם התחתון למצוות ולמעשים טובים.

אך הנה נגמר מלאי המצוות, ומתחילים להופיע קרונות של עבירות, שחורים משחור. לאט לאט מתרוממות כף המצוות, המצב נעשה חמור יותר ויותר, עד שלבסוף החלה כף העבירות להכריע. האיש נבהל מאוד. אוטוטו הוא מקבל כרטיס כניסה לגיהנום.

ואז, פתאום נשמעת הכרזה: רגע רגע. ישן עוד כמה עגלות של זכויות. העגלות מגיעות, פורקים את המשא, מטעינים אותו על כף המאזניים, ושוב, ברוך ה', הכף נוטה לצד המצוות.

מציץ האיש בפליאה, מהיכן הגיעו מצוות חדשות? להפתעתו הוא מגלה שהמטען שהיה על העגלות הנו – בוץ פשוט.

מהיכן הגיע הבוץ הזה, ומדוע הוא מצטרף למכסת המצוות? מתברר שזהו הבוץ שכיסה את נעליו כאשר הלך בימי החורף לשיעורו של הרש"ש. בשמים החשיבו את ההליכה הקשה בבוץ, בגשם ובקור – כזכות. האיש מתעורר מחלומו כאשר הרש"ש מסיים את שיעורו, כרגיל. ואז פונה אליו הרש"ש ושואל: "נו, ומה עכשיו התכניו...?"

וזה רק בוץ. התורה עצמה שלומדים בשיעור – ערכה לא יסולא בפז. אלו זכויות אדירות ועצומות. גם אדם במצבו של יהודי זה, יהודי שבקושי מצליח לקלוט כמה מילים לפני שנרדם, שכרו הרבה מאוד. האוזן שומעת, הוא עושה את ההשתדלות המקסימלית מבחינתו.

"אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבת בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו" (תהלים כז ד). "שבת בבית ה'". ישנה חשיבות לעצם הישיבה בבית הכנסת ובבית המדרש. הכתלים ספוגים בקדושה ובטהרה.

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדול" על חינוך ילדים

הכל מתחיל מהבית (א)

ילד מכיר את העולם דרך הכלים שהוא רוכש בבית, משם הוא מעתיק לשאר המסגרות. העולם בנוי ומתנהל בהיררכיה; ילד הגדל בבית שבו יש סמכות הורית ברורה, ילד החי באווירה שבה הכול פועל בהרמוניה, ואין מלכות נוגעת בחברתה, לומד לכבד סמכות ולציית, ואת הכלים האלו הוא יעתיק למסגרות הנוספות בחייו. כשהוא יגיע לגן, ובהמשך לחיידר ולישיבה, הוא ידע שחייבים לציית, שאם אומרים לו משהו – עליו לציית. לעומת זאת, ילד הגדל בבית הדומה לג'ונגל, בית שבו כל דבר נתון לוויכוח בין ההורים, וכל דאליים גבר, הוא מפנים שכל אחד צריך לנסות להשיג מה שהוא יכול, ולומד שאין סמכות, ככלל הידוע – 'במקום שבו אין היררכיה, יש אנרכיה'. המציאות מוכיחה, שילדים מבתים אלו מגיעים חלילה לאלימות ולמעשי חוצפה יותר מאחרים. הם לא יודעים לקבל סמכות, כי לא ראו סמכות. כשהילדים שותפים לכל הוויכוחים וההיכוכים, שני ההורים מאבדים את הסמכות ואת המעמד.

הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל, היה אומר, שכן סורר ומורה הוא תוצאה של "קול אביו

וקול אמו" – בית שבו אין אחידות בדעות. אם האבא אומר ימינה והאמא מחליטה שמאלה – התוצאה היא בן סורר ומורה!

הרבי מליובאוויטש ז"ע מביא רעיון זה, בהקשר למשפט שלמה הידוע, שבו כל אמא טענה שבנה הוא הבן החי, ושלמה – כדי להגיע לחקר האמת – ציווה לחצות את הבן החי. דווקא הרגישות של האישה, שהתבטאה בכך שהיא התנגדה לרעיון, ובעצם ויתרה על זכותה – הוכיחה שהיא האמא. איך ייתכן שאמא יהודייה תסכים להצעה מסוג זה, לחצות ילד חי?! ובנוסף, מה החוכמה כאן, כל בר דעת היה מבין, שזאת שלא תיתן לחצות ילד חי – היא האמא, איפה טמונה כאן חוכמתו הגדולה של שלמה?

מסביר הרבי, שבעצם, הפשרה של שלמה הציע לא הייתה חלוקה פיזית של הבן החי, אלא הייתה כאן הצעת פשרה מתוחכמת: היות שלא ידוע מי האמא, יגדל הילד חצי מהזמן אצל אמא אחת וחצי אצל האמא השנייה. אולם האמא האמתית התנגדה לפשרה מסוג זה. היא הבינה, שילד חצוי – ילד הקולט שני מסרים – הוא בעצם ילד מת, ולזה היא לא הסכימה. מכאן, מרגישות דקה זו, הסיק שלמה המלך וגם: המתכון לילדים מיוחדים שהיא האמא האמתית! ילד בריא הוא ילד המקבל מסרים אחדים, כשהחוכמה היא לדעת מתי כל אחד מתגמש. מקובל בידינו שבענייני רוח האבא מכריע, ובעניינים אחרים – האמא. לא משנה מהי ההחלטה, אבל העיקר שהשדר לילדים יהיה אחיד.